

عنوان و نام پدیدآور:	دفاع فراسرزمینی: علل حضور رزمندگان ایران در سوریه/محمد مهدی صادقی... (و دیگران)؛ تهیه کننده پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق علیه السلام.
مشخصات نشر:	قم: پژوهشکده تحقیقات اسلامی، نمایندگی ولی فقیه، انتشارات زمزم هدایت، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری:	۲۵۶ص.
شابک:	۲۸۰۰۰ ریال: ۶-۶۵۶-۲۴۶-۹۶۴-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی:	فیا
یادداشت:	محمد مهدی صادقی، رستمعلی رفیعی آتانی، حبیب زمانی محجوب، سیدمرتضی حسینی فاضل.
عنوان دیگر:	علل حضور رزمندگان ایران در سوریه.
موضوع:	سوریه -- تاریخ -- جنگ داخلی، ۲۰۱۱ م. -
موضوع:	2011 -- Syria -- History -- Civil war
موضوع:	سوریه -- تاریخ -- جنگ داخلی، ۲۰۱۱ م. -- دخالت خارجی
موضوع:	2011 -- Syria -- History -- Civil war -- Participation, Foreign
موضوع:	ایران -- روابط خارجی -- سوریه
موضوع:	Iran -- Foreign relations -- Syria
موضوع:	سوریه -- روابط خارجی -- ایران
موضوع:	Syria -- Foreign relations -- Iran
شناسه افزوده:	صادقی، محمد مهدی، ۱۳۶۲ -
شناسه افزوده:	پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق علیه السلام
شناسه افزوده:	Imam Sadiq Research Institute for Islamic Sciences
شناسه افزوده:	پژوهشکده تحقیقات اسلامی. انتشارات زمزم هدایت
رده بندی کنگره:	DS۹۸/۶
رده بندی دیویی:	۹۵۶/۹۱۰۴۲
شماره کتابشناسی ملی:	۵۹۶۳۵۹۳

دفاع فراسرزمینی

علل حضور رزمندگان ایران در سوریه

محمد مهدی صادقی - رستمعلی رفیعی آتانی
حبيب زمانی محبوب - سيدمرتضى حسينی فاضل

دفاع فراسرزمینی

علل حضور رزمندگان ایران در سوریه

تهیه کننده: پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (ع)
 نویسندگان: محمدمهدی صادقی، رستمعلی رفیعی آتانی،
 حبیب زمانی محجوب و سیدمرتضی حسینی فاضل
 ناظر علمی: احمد زارعان
 ناظر نهایی: عزت‌الله معتمد
 واپایش نهایی: سیدعلی مقیمی فرد
 ویراستار: مسلم شوبکلائی
 سرویراستار: حسین قاسم حمزه
 نمونه خوان: عبدالرحمن حیاتی اصل
 صفحه آرا: علی نصیر محمدی
 ناشر: زمزم هدایت

چاپ: مرکز چاپ و نوبت چاپ: اول ○ تاریخ چاپ: ۱۳۹۸
 شمارگان: ۵۰۰ ○ قیمت: ۲۸۰۰۰ تومان
 شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۴۶-۶۵۶-۶

آدرس ناشر: قم، خیابان دورشهر، نبش کوچه ۳، پلاک ۸۱
 تلفن: ۰۲۵-۳۶۷۳۰۷۳۵، همراه: ۰۲۵-۳۸۱۷ ۲۵۳ ۲۵۳ ۰۹۱۲

فهرست مطالب

مقدمه	۹
فصل اول: بحران سوریه	۱۳
۱-۱. زمینه‌های پیدایش بحران	۱۳
۲-۱. جغرافیای سیاسی و دینی سوریه	۱۴
۱-۲-۱. جغرافیای سوریه	۱۴
۲-۲-۱. موقعیت اقتصادی سوریه	۱۹
۳-۲-۱. تقسیمات کشوری	۱۹
۳-۱. آشنایی با ساختار سیاسی سوریه	۳۰
۱-۳-۱. نظام سیاسی	۳۰
۲-۳-۱. ساختار حکومت سوریه	۳۲
۴-۱. آشنایی با جغرافیای قومی-مذهبی سوریه	۳۶
۱-۴-۱. اهل سنت	۳۶

- ۱-۴-۲. شیعیان ۴۱
- ۱-۴-۳. مسیحیت ۴۸
- ۱-۴-۴. یهودیت ۵۱
- ۱-۴-۵. نحله‌های انحرافی ۵۳
- ۱-۵-۵. چگونگی شکل‌گیری بحران در سوریه ۶۰
- ۱-۵-۱. عامل دینی ۶۰
- ۱-۵-۲. عامل قومیت ۶۲
- ۱-۵-۳. عامل اقتصادی ۶۵
- ۱-۵-۴. ناکارآمدی نهادهای حکومتی ۶۷
- ۱-۶-۷. آغاز بحران ۶۹
- ۱-۶-۱. عوامل و جریان‌های مؤثر در ادامه بحران ۶۹
- ۱-۷-۷. ورود ایران به بحران سوریه ۷۸
- ۱-۷-۱. روابط راهبردی ایران و سوریه ۷۸
- ۱-۷-۲. موضع ایران در قبال بحران سوریه ۸۱
- فصل دوم: دلایل دینی حضور در سوریه ۸۵
- ۲-۱-۲. جهاد ۸۵
- ۲-۱-۱. مفهوم‌شناسی ۸۵
- ۲-۱-۲. اهمیت و جایگاه جهاد ۸۶
- ۲-۲. اهداف جهاد ۹۲
- ۲-۲-۱. استکبارستیزی ۹۲
- ۲-۲-۲. براندازی شرک و خرافه‌پرستی و برداشتن موانع تحقق دعوت ۹۸
- ۲-۲-۳. کمک به رهایی مستضعفین و جبهه مقاومت ۹۹
- ۲-۲-۴. مرزبانی ۱۰۰

۱۰۱.....	۵-۲-۲. دفاع از سرزمین‌های اسلامی
۱۰۵.....	۳-۲. اقسام جهاد
۱۰۶.....	۱-۳-۲. جهاد ابتدایی
۱۰۸.....	۲-۳-۲. جهاد دفاعی
۱۱۶.....	۴-۲. دفاع از حرم اهل بیت ^{علیهم‌السلام} و مقدسات مذهبی
۱۲۰.....	۱-۴-۲. فتاوی‌ی مراجع
۱۲۳.....	فصل سوم: دلایل امنیتی و سیاسی حضور ایران در سوریه
۱۲۳.....	۱-۳. دفاع از محور مقاومت
۱۲۵.....	۱-۱-۳. ماهیت محور مقاومت
۱۳۵.....	۲-۱-۳. راهبردهای دشمن برای مهار محور مقاومت
۱۴۵.....	۲-۳. دفاع از مظلومان و مستضعفان
۱۵۲.....	۳-۳. نسبت امنیت ملی با حمایت از حزب الله لبنان
۱۶۰.....	۴-۳. دیپلماسی نهضتی
۱۶۳.....	۵-۳. جایگاه سوریه در منطقه
۱۷۴.....	۱-۵-۳. اهمیت [ابر] بحران سوریه
۱۷۹.....	۶-۳. حفظ امنیت جمهوری اسلامی ایران
۱۸۲.....	۱-۶-۳. امنیت فرامرزی
۱۸۴.....	۲-۶-۳. امنیت مرزی
۱۸۶.....	۳-۶-۳. امنیت منطقه‌ای
۱۹۱.....	۴-۶-۳. امنیت داخلی
۱۹۳.....	۵-۶-۳. امنیت اقتصادی
۱۹۳.....	۶-۶-۳. امنیت هویتی
۱۹۶.....	۷-۳. سیاست خارجی ایران در منطقه غرب آسیا

- ۳-۷-۱. سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران و تحولات سوریه ۲۰۲
- ۳-۷-۲. برجام منطقه‌ای و سیاست خارجی ایران در قبال منطقه ۲۰۶
- ۳-۸. سیاست خارجی امریکا در منطقه غرب آسیا ۲۱۲
- ۳-۸-۱. رویکرد «هرج و مرج سازنده»: جهت گیری امریکا ۲۲۱
- ۳-۸-۲. سازمان‌دهی تروریسم تکفیری در منطقه ۲۲۶
- ۳-۸-۳. سیاست خارجی ترامپ و تأثیر آن بر بحران سوریه ۲۳۶
- ۳-۹. آزادی موصل و آینده داعش ۲۳۸
- جمع‌بندی سخن ۲۳۹
- کتابنامه ۲۴۳

مقدمه

جمهوری عربی سوریه از ۲۶ ژانویه ۲۰۱۱ م/ ۶ بهمن ۱۳۸۹ شاهد شورش‌هایی شد که «شعارنویسی ضدحکومتی دانش‌آموزان در شهر درعا» آغاز آن بود. این تظاهرات گسترده مردم سوریه به سرعت رنگ خشونت به خود گرفت. در نتیجه ناپایداری شرایط امنیتی سوریه، که به دلیل درگیری مسلحانه معارضان با ارتش سوریه رخ داد، زمینه برای فعالیت‌های براندازانه گروه‌های تکفیری- تروریستی فراهم گردید. گروه‌های تکفیری تروریست با داعیه احیای خلافت اسلامی، به گمان خود، زمینه برای فتح یکی از کشورهای اسلامی را فراهم دیدند تا پس از تصرف این کشور، حرکت به سمت دیگر کشورهای اسلامی، از جمله ایران، را آغاز کنند. به همین دلیل، نیروهای خود را از نقاط مختلف جهان به خاک سوریه گسیل کردند. اینان، علاوه بر تلاش برای سرنگونی حکومت سوریه، مردم بی‌گناه و مظلوم این کشور را نیز، به دلیل داشتن باورهای متفاوت با باور سلفی و افراطی خویش، کافر قلمداد کردند و ریختن خون این بی‌گناهان را جهاد در راه خدا دانستند. افزون بر این، کوشیدند همه اماکن مقدس شیعیان در این کشور، به‌ویژه حرم حضرت زینب علیها السلام، را از بین ببرند.

همچنین، سیاست‌های ضدصهیونیستی حکومت سوریه و قرارگرفتن این کشور در محور مقاومت سبب شد که استکبار جهانی پیوسته مترصد فرصتی برای تغییر رژیم حاکم بر این کشور باشد. همین امر حمایت بی‌شائبه آنان از فعالیت‌های تروریستی و گروه‌های تکفیری را برایشان موجه جلوه داد.

حمایت حکومت سوریه از مبارزات مردم با رژیم شاهنشاهی و نیز ایستادن این کشور در کنار ملت ایران در دوران جنگ تحمیلی، که با وجود پیوندهای نژادی و حزبی اش با رژیم بعث عراق رخ داد، از حافظه تاریخی ملت ایران پاک نخواهد شد، همچنان‌که «تعهد برادرانه نسبت به همه مسلمانان و حمایت بی‌دریغ از مستضعفان جهان» وظیفه‌ای است که در قانون اساسی جمهوری اسلامی به آن تصریح شده است. علاوه بر این، دفاع از بقاع متبرکه و در رأس آن حرم حضرت زینب علیها السلام در برابر اقدامات تخریبی تکفیری‌ها، دفاع از آرمان مقاومت و همچنین دفاع از منافع بلندمدت جمهوری اسلامی، همه و همه، ضرورت حمایت ایران از ملت و حکومت سوریه را یادآور می‌شوند. به همین دلیل، جمهوری اسلامی ایران، ضمن به رسمیت شناختن خواسته‌ها و اعتراضات قانونی ملت سوریه، با اعزام نیروی مستشاری به سوریه کوشید از حکومت و ملت سوریه حمایت کند و نیز از بقاع متبرکه این کشور دفاع و پاسداری نماید.

اما از زمان حضور رزمندگان ایرانی و غیرایرانی در سوریه، جامعه ایران نسبت به ضرورت و چرایی حضور مدافعان حرم در کشور سوریه پرسش‌هایی دارد. عملکرد همراه با انتقاد حکومت بشار اسد، جنگ در کشوری دیگر که با میهن ما مرز جغرافیایی مشترک ندارد، کم‌رنگ بودن آموزه‌های دینی در جامعه سوریه، به‌ویژه حجاب، و مسائلی دیگر سبب شده که اذهان عمومی نسبت به حمایت ایران از ملت و حکومت سوریه با پرسش‌ها و ابهام‌هایی روبه‌رو گردد.

گاه این پرسش‌ها چنان جدی است که برای خانواده رزمندگان مدافع حرم نیز چالش‌آفرین بوده است.^۱

برای تبیین چرایی حضور ایران در سوریه و دفاع از حکومت قانونی این کشور، شاهد تلاش‌هایی در سطح رسانه‌ها بودیم. همچنین، در این راستا کتابی با عنوان روایتی متفاوت از منطق حضور ایران در سوریه منتشر شده که حاوی مجموعه‌ای از مصاحبه‌ها با کارشناسان دینی و سیاسی در این خصوص است. اما این کتاب - که به نوبه خود، تلاشی ارزشمند در جهت تبیین چرایی حضور ایران در سوریه است - هم به جهت قالب و هم به جهت محتوا، نمی‌تواند با نگاهی علمی و استدلالی منطق حضور ایران را تبیین نماید. به همین دلیل، نویسندگان این نوشتار می‌کوشند در قالب سه فصل پاسخ‌گوی این دو پرسش باشند:

الف) مبانی دینی حضور ایران در جبهه مقاومت سوریه کدام‌اند؟

ب) مبانی حقوقی و سیاسی حضور نظامی ایران در سوریه کدام‌اند؟

برای تحقق این مهم، شناخت جغرافیای سیاسی، مذهبی، قومی و اقتصادی سوریه و علل بروز بحران در سوریه ضروری است. لذا، در فصل اول کوشیدیم کشور سوریه و تنوع قومیتی و مذهبی آن را معرفی نماییم تا ریشه‌های بروز بحران و نحوه ورود ایران به این بحران را کنکاش کنیم. در فصل دوم این اثر، مبانی دینی و فقهی حضور رزمندگان در خاک سوریه بیان گردید.

در سومین فصل نیز به تبیین علل امنیتی، سیاسی و حقوقی حضور ایران در سوریه و دفاع از حاکمیت و ملتش پرداخته‌ایم.

۱. برای نمونه، ر.ک پایگاه اینترنتی مشرق نیوز «مصاحبه با همسر شهید افغانی مدافع حرم»،

دسترسی در: <https://www.mashreghnews.ir>، ۱۳ دی ۱۳۹۶.

راهنمایی‌های ارزشمند استاد ارجمند آقای دکتر احمد زارعان و، همچنین، ناظر محترم نهایی جناب حجت‌الاسلام عزت‌الله معتمد سبب شد که کاستی‌های مخفی از دید نویسندگان جبران گردد. از یاری آنان در مسیر تدوین این اثر سپاسگزاریم.

امید است این اثر بتواند، از یک سو، در افزایش انگیزه رزمندگان جبهه مقاومت در دفاع فراسرزمینی و از سوی دیگر، در ارائه پاسخی مناسب و قانع‌کننده به پرسش‌های افکار عمومی کامیاب گردد.

پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق علیه السلام